

בעזרת ה' יתברך

ספר
מגדל נאה

פרשת וילך

מאת
נפתלי אהרן וקשטיין

פרשת וילך

בגמרא (עירובין 77 נ"ד ע"ב), "חייב אדם לשנות לתלמידיו עד שתהא סדורה בפיהם, שנאמר, שימה בפיהם", ומאחר שלא שייך ללמוד צאופן "מסודר", בלתי אס יתן זהם "סימנים" תחילה, מכאן למדו, שדברי תורה כריכים להיות עם "סדר" ועם "סימנים", וזהו מה שפירשו, "שימה בפיהם", היינו, "סימנה בפיהם", ועל ידי כך תהא התורה "סדורה" צפי לומדיה.

והנה, פירוש תיבת "סדורה", היינו, כמו תיבת "ערוכה", שכן, תיבת "ערוך" הוא בלשון הקודש, ותיבת "סדר" הוא בלשון התרגום, כלשון ארמי, ואם כן, כוונת הדברים היא, שיהיה לימודו בשלחן הערוך ומסודר לפניו, וכן מלאנו על הפסוק "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (שמות כ"א א'), שמתרגם שם אונקלוס, "די תסדר קדמיהון", ואכן, על פי זה פירשו שם חכמינו ז"ל, שיהיה "בשלחן הערוך", וכמו שפירש רש"י שם.

והוא מה שאמרו שם בגמרא, שילמד אדם "עד שתהא סדורה

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל, (דברים ל"א י"ט), הנה, אמרו חכמינו ז"ל (עירובין 77 נ"ד ע"ב), "אין התורה נקנית אלא בסימנים, שנאמר, שימה בפיהם, אל תקרי שימה, אלא סימנה", ודבר פשוט הוא, שאין זה לרוש בעלמא של שינוי תיבת "שימה" לתיבת "סימנה", אלא שיש כאן חילוק ועומק ביאור תיבת "שימה", והנה, על הכתוב "ושמת בטנא" (דברים כ"ו ב'), כתב המלבי"ם, "הלשון שימה, צא להורות תמיד, שישים הכל עם סדר, כמו, אשר תשים לפניהם, וכמו, שום תשים עליך מלך, וכמו, שימה בפיהם, שאם הביא כמה מינים בכלי אחד, לריך שינוחו שם בסדר הנכון, כמצואר בתוספתא לזיכורים, שלא יביאם בתערובות", ע"כ.

ומעתה, על פי ביאורו של המלבי"ם, נראה לפרש בס"ד שכוונת חכמינו ז"ל כך היא, שראוי לו לאדם ללמוד על פי "סדר", והוא מעין מה שאמרו שם

רבינו ה"בעל הטורים", שהתיבות "שימה בפייהם" (תל"ב), בגימ' "זה תלמוד" (תל"ב), וכוונתו, כי התיבות "שימה בפייהם" רומזים על ה"תורה שבעל פה", שהוא ה"תלמוד", עיין פס.

והנה, על פי דבריו יש לרמז בפסוק זה יסוד נפלא צס"ד, והוא מה

שכלל הוא בדינו (עיין תענית דף ט' ע"א וזהו פרשת פנחס דף כ"א ע"א), ש"ליבא מירי דלא רמיזי באורייתא", ו"לית לך מילה זעירא דלא תשכח לה באורייתא", סוף התיבות "שימה בפייהם" (תל"ב), עולים בגימ' כמנין התיבות "והיה שם בך לעד" (תל"ב), והוא מתוך מה שנאמר להלן (דברים ל"א כ"ו), "לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה' אלקיכם והיה שם בך לעד".

והנה, הלשון "ושמתם אותו" שנאמר כאן בפסוק, הרי הוא בדומה למה

שנאמר למעלה "שימה בפייהם", אלא ש כאן נלשו לשים אותו "מצד ארון ברית ה' אלקיכם", ועל ידי זה, "והיה שם בך לעד", ומה היא שימה זו אשר על ידי ה"ארון", כרס, ה"ארון" הרי הוא ה"תורה שבכתב", והרי על פי האמור למעלה, מה שנאמר "שימה בפייהם", צ"תורה שבעל פה" עסקינן, והיינו, שכל מה שנמסר לנו ב"תורה שבעל פה", הרי כריך שיהיה "מצד הארון", דהיינו, שיהיה נלמד מתוך ה"תורה שבכתב", ועל ידי כך יהיה ה"תורה שבעל פה" מונח לצד ה"תורה שבכתב", שממס יולאו "עדות" ו"ראיה" על אותו הלימוד שנלמד ב"תורה שבעל פה".

ודבר זה למדנו צס"ד מתוך כך שהתיבות "שימה בפייהם" תואמים במספר

בפיהם", ולמדו זאת מן התיבות "שימה בפייהם", היינו, כמו שכתב רש"י (בבא בתרא דף ג' ע"ב ד"ה "שריגי ליבני"), שכלשון הדברים "מסודרים" אצלו, הרי הם "מזומנים" אצלו בכל רגע ורגע לעשות בהם מיד את השימוש הראוי להם, וצ"לשון, "שריגי ליבני, מסודרים הלבינים זה על גב זה, ומזומנים לתיבת צבנין", ע"כ, והוא כמו שאמרו חכמינו ז"ל (גיטין דף ס"ז ע"א), על רבי ישמעאל, שלימודו היה מסודר אצלו ומזומן בפיו כמו "חנות מיוזנת", דהיינו, שרבי ישמעאל הרגיל את עצמו להיות מוכן תמיד ללמד, בכל עת ובכל רגע, ושהיו לו הדברים "מסודרים" ו"ערוכים" אצלו, ו"מזומנים" לו בפיו תמיד, וכמו שפירש רש"י פס, שאם "נצרך אדם ללמוד מפיו של רבי ישמעאל, מזומן לו, ותלמודו ערוך בפיו", ע"כ.

ונראה להציא רמז נפלא צס"ד לביאורים מחודשים אלו,

בלשון הכתוב להלן, ופס נאמר (דברים ל"א כ"ד), "ויהי בכלות משה לכתוב את דברי התורה הזאת על ספר עד תומם", והכוונה היא על כתיבת "השירה" הנזכרת, כי כתיבת "השירה" הלזו, הואשמה כתיבת ספר "התורה", וכמו שפירשו פס רבותינו המפרשים ז"ל, והנה, תיבת "התורה", בחילוף אותיות א"ת ב"ש, (מה, ה"צ ת"א ו"פ ר"ג ה"ב, דהיינו, "צאפנין"), עולה בגימ' כמנין רס"ד, כמנין הגימ' של תיבת "סדר" (רס"ד), והוא רמז נפלא צס"ד.

* * *

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפייהם למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל, (דברים ל"א י"ט), וכתב

הגימ' שלהם לתיבות "והיה שם בך לעד", כי זה מעיד על זה, וזה נלמד מזה, והוא רמז נחמד צס"ד.

* * *

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל, (דברים ל"א י"ט), והנה, על פי המצואר לעיל, נוכל להוסיף דעת ולהבין צס"ד מעט מזעיר מ"דברי חכמים וחידותם", צמה שדרכו חכמינו ז"ל (מגילה דף י"ט ע"ב) על הפסוק (דברים ט' י) "ועליהם ככל הדברים אשר דבר ה' עמכם בהר", ואמרו, "מלמד שהראהו הקב"ה למשה דקדוקי תורה, ודקדוקי סופרים, ומה שהסופרים עתידין לחדש", וכעין זה דרשו חז"ל (בבב"ב דף ה' ע"א), על הפסוק (שמות כ"ד י"ב) "ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם", ואמרו, "לוחות אלו עשית הדברות, תורה זה מקרא, והמלכה זו משנה, אשר כתבתי אלו נביאים וכתובים, להורות זה תלמוד, מלמד שכולם נתנו למשה מסיני", וכך אמרו גם צירושלמי (מסכת פאה פ"ב ד"ד וכן הוא במדרש רבה פרשת אחרי כ"ב א' ועוד), "אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד להורות לפני רבו, כבר נאמר למשה בסיני, מה טעם, יש דבר שיאמר אדם ראה זה חדש הוא וגו' (קהלת א' י), משיבו חזירו ואומר לו, כבר היה לעולמים".

והנה, שלשת התיבות הנזכרים, אשר מהם למדו על חידושי התורה של תלמיד ותיק, להינינו, "ועליהם ככל הדברים" (תצ"ב), עולים כמנין הגימ' של התיבות "שימה בפיהם" (תצ"ב), וכן כמנין הגימ' של התיבות "והיה שם בך לעד"

(תצ"ב), להינינו, שכל מה ש"תלמיד ותיק עתיד לחדש", הכל הוא מחלק ה"תורה שבעל פה", והכל הוא מה"שימה בפיהם", ועל כל ה"חידושים" הללו יש לנו עדות ורמז צ"תורה שבכתב", והם צגדר "והיה שם בך לעד", וכאמור למעלה, והנה לנו רמז נוסף ונפלא צס"ד.

* * *

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל, (דברים ל"א י"ט), והנה, על פי המצואר לעיל, נראה לרמז עוד צס"ד צתיבות "שימה בפיהם" (תצ"ב), שעולים כמנין הגימ' של התיבות "על פי הדברים האלה" (תצ"ב), והוא מלשון הפסוק (שמות ל"ד כ"ז), "כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל".

והנה, על פסוק זה הכי דרשו חכמינו ז"ל (שבת דף ל"ג ע"א) ש"אין ברית אלא תורה, שנאמר (ירמיה ל"ג כ"ה), אם לא בריתי יומם ולילה", ולא עוד, אלא שחכמינו ז"ל (גיטין דף ס' ע"ב) דרשוהו על "תורה שבעל פה" דווקא, ואמרו, ש"לא ברת הקב"ה ברית עם ישראל, אלא בשביל דברים שבעל פה, שנאמר (שמות ל"ד כ"ז), כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל".

והינינו, שכל מה ש"תלמיד ותיק עתיד לחדש" בחלק ה"תורה שבעל פה", הכל הוא "על פי הדברים האלה" אשר כלולים ורמוזים ב"תורה שבכתב", וכולם הם צגדר "והיה שם בך לעד", וכאמור למעלה, והנה גם זה לנו רמז נוסף ונפלא צס"ד.